

19.10.2022

Innspill til Statsbudsjett 2023 til Familie- og kulturkomiteen

Barneombudet har innspill til Prop. 1 S (2021-2022) for Barne- og familiedepartementet knyttet til kommunalt barnevern i kapittel 854 post 60, statlig barnevern i kap 855, post 01 og 22 og trygg digital oppvekst i kapittel 846 post 21.

Vi ber om at komiteen:

- Reverserer/omstiller kutt i bevilgning til Bufetat
- Bevilger midler til fullfinansiering av barnevernsreformen
- Ber regjeringen om å innhente informasjon om årsaker til nedgang i institusjonsbruk
- Ber regjeringen om en beregning på kostnader for å oppfylle barnevernreformens målsetning på tvers av sektorer
- Ber regjeringen om å *opprette* et tverrfaglig forskningssenter for barn og digitale medier og bevilger 10 millioner kroner til dette.
- Bevilger 5 millioner kroner til fortsatt deltakelse i EU Kids Online

Barneombudet ber regjeringen og de politiske partiene på Stortinget om å ha et større barneperspektiv i arbeidet med statsbudsjettet. Plikten til å vurdere barnets beste er grunnlovsfestet, og gjelder også ved budsjettarbeid. Vi ber også Stortingets komiteer om å se saker som gjelder barns oppvekst i sammenheng og tenke helhetlig i budsjettarbeidet.

Barnevern

Grunnloven og barnekonvensjonen forplikter staten til å sørge for at barn i Norge får nødvendig hjelp, omsorg og beskyttelse. At Stortinget har valgt å delegere ansvaret for barnevernet til kommunen, fritar ikke Stortinget for ansvaret. Barnevernet er en av våre viktigste velferdstjenester, og myndighetsutøvelsen er kompleks og krevende. Barnevernet har myndighet til å gjennomføre inngripende tvang mot barn og familier, og står i en særstilling blant våre kommunale tjenester. Det påhviler derfor Stortinget et særlig ansvar for å følge med på at alle kommunale barneverntjenester er rustet til å ivareta oppgavene de er satt til å utføre.

Kutt i bevilgning til statlig barnevern (kap 855, post 01 og 22)

Barneombudet viser til kutt i bevilgning til Bufetat med 278,7 mill. kroner. Kuttet begrunnes med lavere etterspørsel etter statlige tiltak. Barneombudet vet at flere kommuner opplever utfordringer med å få dekket sitt behov for bistand fra Bufetat for å gi det nødvendige tilbudet til barn og unge, særlig for barn med omfattende og sammensatte behov. Barneombudet er bekymret for at kuttet vil svekke Bufetats kapasitet til å ivareta sin bistandsplikt, og ramme barn og unge med behov for et godt og tilpasset tilbud.

Institusjoner og barneverntjenester rapporterer om at barn på institusjon har mer komplekse og sammensatte utfordringer enn tidligere. Tilsynsmyndighetene har påpekt at flere barn har hjelpebehov i skjæringspunktet mellom barnevern, psykisk helse og kriminalomsorg. Dette fordrer økt kompetanse, høyere bemanningstetthet, mindre enheter og i mange tilfeller endret fysisk utforming av lokalitetene.

I tillegg er det besluttet å begrense mulighetene for kjøp av tjenester fra private aktører. Å vri bruken fra private kommersielle institusjonsplasser til mer bruk av ideelle og offentlige vil i en overgangsperiode koste mer. Barneombudet ber om at det bevilges midler til omstilling, og at kuttet reverseres.

Midler til fullfinansiering av barnevernsreformen (kap. 854 post 60)

I statsbudsjettet for 2023 kuttet det i opptrapping av kompensasjonen til kommunalt barnevern. For å nå barnevernreformens mål burde det i stedet vært bevilget mer midler.

Flere tilsyn med barneverntjenesten de siste årene har avdekket alvorlige mangler, og vist at barn ikke har fått nødvendig hjelp. Barnevernsreformen har medført høyere faglige og økonomiske krav til det kommunale barnevernet. Omstillingen er krevende. Tjenestene må endres i retning av mer vekt på forebyggende tiltak. Samtidig må de ivareta barn og unge som har behov for omfattende og spesialiserte tiltak.

Midler som er satt av til reformen gjelder kun kompensasjon for økte egenandeler for statlige tiltak og kompensasjon for avvikling av refusjonsordningen til forsterking av kommunale fosterhjem. Barneombudet har lenge vært bekymret for om kommuner nå velger bort dyre tiltak. At færre barn plasseres på institusjon styrker bekymringen. Vi frykter dette skyldes økonomi og ikke hensynet til barnets beste. Vi ber derfor komiteen anmode regjeringen om å utrede hva nedgangen i institusjonsbruk skyldes. Det er alvorlig dersom barn ikke plasseres på institusjon av økonomiske hensyn.

Barneombudet har over tid pekt på barnevernreformens manglende tverrsektorielle grunnlag. Målet med reformen er at kommunene skal få mulighet og intientiv til å jobbe mer forebyggende. Dette er det andre tjenester enn barnevernet som hovedsakelig har ansvaret for. Som skole, barnehage og helsestasjon. Barneombudet savner en tydeliggjøring på tvers av sektor hvilke midler staten mener skal brukes til å styrke forebyggingsarbeidet. Dette fremgår ikke av budsjettet. Omstillingen med å nå reformens mål fordrer midler til både forebygging og barnevern. Gevinsten av god forebygging kan ikke innkasseres på forhånd, og det vil ta mange år før man ser effekten av en omdreining fra dyre tiltak til bedre forebygging. Stortinget bør derfor be regjeringen om en beregning av kostnader for å oppfylle reformens målsetning på tvers av sektorer.

Det er behov for en langsiktig og solid finansiell satsing for å styrke det kommunale barnevernet. FNs Barnekomite har understreket at staten må ha kunnskap om ressursbruken og budsjettbehovene til tjenester for barn og sikre at lokale myndigheter har tilstrekkelige ressurser for å realisere barns rettigheter. For å sikre at barn får oppfylt sine rettigheter mener

Barneombudet at statlige myndigheter i større grad må få oversikt over kapasiteten i kommunene og hva som er nødvendig for at barns rettigheter blir realisert.

Trygg digital oppvekst (kapittel 846 post 21)

Regjeringen Solberg la frem strategien «Rett på nett» i september 2021. Denne skal følges opp med en stortingsmelding og handlingsplan. I fjorårets budsjett skrev nåværende regjeringen i forslag til statsbudsjett at de ønsket å utrede opprettelsen av et forskningssenter for barn og digitale medier. Barneombudet er ikke kjent med at det er gjort en slik utredning. Det er bred enighet om nødvendigheten av et slik forskningssenter. Dette er trukket frem av forskere på feltet, av medieskadelighetsutvalget i NOU 2021:3 og FN's barnekomite. Det er et stort behov for mer kunnskap i politikktutforming og i praksisfeltet. Ressursene som brukes må basere seg på kunnskap, ikke synsing og frykt.

I forslag til statsbudsjett for 2023 er opprettelse av forskningssenter for barn og digitale medier fremdeles ikke prioritert. For at handlingsplanen skal lykkes må myndighetene ha kunnskap om barn og unges nettbruk. Det er svært uheldig at dette ikke er prioritert, og regjeringen risikerer her å sette inn tiltak som man ikke vet om virker. Vi ber komiteen be regjeringen om å opprette et tverrfaglig forskningssenter knyttet til et universitet- eller høyskolemiljø og at det bevilges 10 millioner kroner til dette for 2023. Dette er samme sum som eksempelvis Senter for ekstremismeforskning får.

EU Kids Online er et internasjonalt forskningsprosjekt som tar for seg forskjeller mellom europeiske land når det gjelder barn og unges bruk av internett og andre nettbaserte medier. Norge har deltatt i undersøkelsen EU Kids Online ved et forskningsmiljø ved Universitetet i Oslo, som tidligere har vært finansiert over Justisdepartementets budsjett (som en oppfølging av handlingsplanen for å bekjempe vold og overgrep mot barn).

EU Kids Online bidrar med verdifull kunnskap om barn og unges liv på digitale arena, og informasjonen fra undersøkelsene brukes hyppig av både barne-, helse-, utdanning og justissektoren. Til tross for et stort behov for mer kunnskap på dette området er det ikke bevilget midler til at Norge fortsatt kan delta. Dette mener vi er alvorlig, og vi ber komiteen bevilge 5 millioner kroner til fortsatt deltakelse. Barneombudet mener dette bør finansieres fra Barne- og familiedepartementets budsjett og sees i sammenheng med en eventuell opprettelse av et forskningssenter.

Ta gjerne kontakt for mer informasjon:

Mathias Nordmoen, mathias@barneombudet.no, 91812285

Torggata 2-4
0181 Oslo

Postboks 8889 Youngstorget,
0028 Oslo